

SECȚIUNEA IX: JURISPRUDENȚĂ NAȚIONALĂ ȘI EUROPEANĂ

PROCEDURA PRIVIND CERERILE CU VALOARE REDUSĂ-O NOUĂ MODALITATE DE SOLUȚIONARE RAPIDĂ A LITIGIILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SIMONOV ALINA, studentă, D-173

Academia de Studii Economice a Moldovei,

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61

e-mail: lina.simonov28@gmail.com.

***Abstract:** The establishment of special procedures for the solution of the applications of reduced value has represented in the last decades a special preoccupation of the legislative forums in the space of the European Union, but also of countries of other continents. The aim and purpose of the European procedure for low value applications was to guarantee access to justice and to establish an area of freedom, security and justice in the EU, the European procedure for low value applications aims to simplify and speed up the settlement of cross-border disputes. within the EU in the case of low value claims and consequently reduce the costs of such litigation between Member States. Thus, due to the extremely large number of civil cases brought before the court, which impairs the quality and duration of the examination, consuming excessively the state resources for the execution of the justice determined the Moldovan legislator to introduce a new chapter in the code of civil procedure, namely the procedure regarding the applications of reduced value.*

***Key words:** low value demand, European regulation on low value demand, simplified procedure.*

JEL CLASSIFICATION: K - 15

INTRODUCERE

Dezvoltarea unui mecanism eficient de soluționare în termen rezonabil a litigiilor este indispensabilă în procesul de edificare a unui sistem judiciar modern, care să ofere cetățenilor acces nestingherit la justiție, contribuind totodată la diminuarea sarcinii ce revine în prezent instanțelor de judecată, la accelerarea soluționării cauzelor și, în final, la creșterea încrederii în actul justiției [4, p.15]. Instituirea unor proceduri speciale pentru soluționarea cererilor cu valoare redusă a reprezentat în ultimele decenii o preocupare deosebită a forurilor legislative din spațiul Uniunii Europene, dar și din țări de pe alte continente și nu în ultimul rând și pentru Republica Moldova.

Explicația unui atare reviriment legislativ este explicabilă în condițiile în care una dintre cele mai mari probleme ale justiției contemporane este legată de supraaglomerarea unor instanțe judecătorești și mai ales unde se soluționează cauzele civile și comerciale [6, p.2]. În acest scop s-a propus și completarea Codului de procedură civilă al R.M cu un nou capitol XXI¹, cuprinzând art. 276²-276⁴. Este de menționat că această procedură a avut drept model prevederile Regulamentului Parlamentului European și Consiliului nr. 861/2007 privind stabilirea unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă. Domeniul de aplicare este circumscris pentru litigiile având ca obiect creanțe a căror valoare nu depășește 2.000 euro. Reglementarea propusă similară pentru Codul de procedură civilă al Republicii Moldova stabilește cuantumul de 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanței, ceea ce este în spiritul Regulamentului menționat și tendinței de integrare europeană a Republicii Moldova [9, p.4].

La elaborarea prezentei lucrări a fost studiat și utilizat cadrul normativ european, regional, dar și proiecte normative naționale, precum și lucrări publicate de autori din Republica Moldova și din România, unde sunt reflectate caracteristicile procedurii de examinare a cererilor cu valoare redusă.

În cadrul cercetării au fost aplicate următoarele metode de cercetare științifică: analiza comparativă, analiza logică și sinteza.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Raționalitatea formelor de procedură și imperativul unei justiții eficiente și rapide trebuie să reprezinte balanța unui echilibru social indispensabil. În spațiul Uniunii Europene eficientizarea justiției reprezintă un obiectiv major. Consiliul de la Tampere din anul 1999 a acordat o atenție particulară programului de făurire a unui spațiu european de securitate, libertate și de justiție, în cadrul căruia este garantată libera circulație a persoanelor [6, p.3]. Consiliul a propus stabilirea unor norme comune în vederea simplificării și accelerării procedurilor de soluționare a litigiilor transfrontaliere privind cererile cu valoare redusă în domeniul dreptului consumatorilor și în domeniul comercial. La 20 decembrie 2002, Comisia a adoptat Cartea verde privind crearea unei proceduri privind ordinul European de plată și adoptarea unor măsuri de simplificare și de accelerare a soluționării litigiilor privind cererile cu valoare redusă. Rezultatele acestor demersuri s-au concretizat în final în Regulamentul (CE) nr. 861 din 11 iulie 2007 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă [7, p.2].

Obiectivul și scopul procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă a fost garantarea accesului la justiție și instituirea unui spațiu de libertate, securitate și justiție în UE, procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă are ca obiectiv principal simplificarea și accelerarea soluționării litigiilor transfrontaliere în interiorul UE în cazul cererilor cu valoare redusă și de a reduce, în consecință, costurile acestui tip de litigii între statele membre [8, p.7]. Conform Regulamentului (CE) nr.861/2007 privind procedura europeană de rezolvare a unor litigii de mică importanță, procedura europeană se aplică acelor litigii civile sau comerciale patrimoniale sau nepatrimoniale a căror valoare, fără a se lua în considerare dobânzile sau cheltuielile, nu depășește 2000 euro la data începerii procedurii. De asemenea, conform art.2 alin. (2) din Regulament, constatăm că există câteva categorii de litigii ce au fost scoase de sub incidența acesteia, dintre care accentuăm: cele referitoare la statutul sau capacitatea persoanei fizice; drepturile patrimoniale rezultând din căsătorie, testamente sau succesiuni; falimentul, procedurile referitoare la lichidarea companiilor insolvente sau a altor persoane juridice, precum și alte proceduri asemănătoare; asigurările sociale; arbitrajul; litigiile de muncă [1].

În lumina regulilor dreptului comunitar, pentru asigurarea armonizării reglementării interne în raport cu cerințele normative europene, dar în același timp și pentru a răspunde imperativelor tehnicii legislative, în conformitate cu Legea privind modificarea unor acte legislative, în art.III, legiuitorul prevede modificările și completările ulterioare ale Codului de procedură civilă, care reunește o serie de proceduri speciale, care până deunăzi se regăseau fie în legi interne distincte, fie în cadrul unor dispoziții de drept comunitar derivat, cu efect direct și direct aplicabile [5,p.3].

În urma modificărilor și completărilor introduse de către legiuitorul moldav, Codul de procedură civilă s-a completat cu un nou capitol, și anume XX^1 unde vom găsi reglementarea juridică a procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă cuprinsă în articolele 276^2 - 276^4 . Cu toate acestea fiind spuse, legiuitorul moldav prevede în art. 276^2 alin.1 CPC că se vor examina în procedura cu referire la cererile cu valoare redusă, doar acele litigii care nu vor depăși 10 salarii medii pe economie care au fost prognozate la data sesizării instanței, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată, precum și alte venituri accesorii [2]. Conform datelor plasate în monitorul fiscal al Republicii Moldova, cuantumul salariului mediu pe economie stabilit de către Ministerul Economiei și Infrastructurii este în mărime de 7953 lei, fapt ce rezultă că pentru a se examina o cauză în procedura cererii cu valoare redusă litigiul trebuie să nu depășească suma de 79 530 lei [10]. Aceste practici și reglementările asemănătoare au fost preluate din state similare situației Republicii Moldova, precum Lituania (prevederile legale prevăd o procedură scrisă doar dacă valoarea acțiunii nu depășește 1.000 de litas (aprox. 6300 lei), și dacă niciuna dintre părți nu este împotrivă; pentru litigiile privind proprietatea, procedura scrisă este aplicabilă acțiunilor valoarea cărora e mai mică de 5.000 litas (aprox. 32.000 MDL). Legislația Elveției stabilește o procedură simplificată pentru acțiunile valoarea cărora nu depășește 30.000 franci (app. 600.000 lei) [9, p.4].

Dispoziții procedurale deosebit de semnificative conține Regulamentul nr. 861/2007 în privința derulării procedurii de judecată. Introducerea formularelor pentru cererea introductivă de

instanță este o soluție benefică, care vine în sprijinul cetățenilor europeni, fiind de natură să faciliteze accesul la justiție și soluționarea rapidă a cauzelor [6, p.9]. În România de exemplu, potrivit art.1029 alin. (2) CPC, formularul de cerere se stabilește prin ordinul ministrului justiției și trebuie să conțină rubrici care să permită identificarea părților, valoarea pretenției, indicarea probelor și alte elemente necesare soluționării cauzei, astfel în vederea demarării procedurii este suficient ca reclamantul să completeze un formular care este aprobat prin ordinul ministrului justiției, disponibil tuturor cetățenilor la instanțele competente [3]. Acest formular cuprinde doar acele informații necesare pentru demararea procedurii, pe care reclamantul le poate completa fără asistența unui avocat și fără a avea nevoie de cunoștințe juridice [4, p.16]. Incert este faptul că, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nu prevede nimic despre tipul de cerere care se aplică sau ce trebuie să cuprindă cererea pe care reclamantul trebuia să o depună în instanță de judecată, astfel, lipsesc și prevederile care ar concretiza dacă persoanele pot să depună singure această cerere /formular sau totuși este necesar să recurgă la un reprezentant, ceea ce cu siguranță ar duce la nerespectarea principiului accesul liber la justiție.

Procedura cu privire la recuperarea creanțelor cu valoare redusă este scrisă. Respectiv, realizarea unei alternative scrise exclude citarea participanților în instanță și desfășurarea unor dezbateri judiciare. Însă, potrivit art.276³alin.(2) CPC, instanța poate dispune organizarea unei dezbateri orale, dacă apreciază acest fapt ca fiind necesar sau la solicitarea uneia dintre părți. Instanța poate refuza o astfel de solicitare, în cazul în care consideră că ținând cont de circumstanțele cauzei, nu este necesară o dezbaterie orală pentru desfășurarea corectă a procesului. Acest refuz este motivat în scris. El nu poate fi contestat separat. Astfel, dezbaterile judiciare sunt o măsură excepțională doar în situația în care se apreciază că administrarea unor probe implică contradictorialitatea cu participarea nemijlocită a părților. Simpla solicitare de către una din părți nu este suficientă pentru admiterea cererii, fiind necesar ca solicitarea să fie motivată de împrejurările cauzei [2].

După primirea cererii de chemare în judecată, instanța trimite pârâtului, împreună cu o copie a cererii, precum și cu copii de pe înscrisurile depuse de reclamant, astfel, pârâtul în termen de 30 de zile trebuie să prezinte instanței referința, precum și copii de pe înscrisuri necesare. Deasemenea, pârâtul are dreptul la dorință să depună o cerere reconvențională, doar dacă valoarea acțiunii reconvenționale nu depășește valoarea admisibilă și condițiile legale de exercitare a cererii inițiale cu valoare redusă.

Într-o asemenea procedură, termenele de soluționare a pricinii sunt foarte scurte, în mod normal, de la înregistrarea cererii de chemare în judecată până la pronunțarea dispozitivului hotărârii nu ar trebui să se depășească șase luni. În temeiul art.276⁴ alin.(4) hotărârea judecătorească se publică pe pagina web a instanței judecătorești și se comunică participanților la proces, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor. După comunicarea hotărârii, părțile la proces, au dreptul de a ataca dispozitivul hotărârii cu apel decizia căruia va rămâne irevocabilă [2].

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Într-un final, putem să conchidem că numărul extrem de mare a cauzelor civile deduse judecării împovărează instanțele, afectează calitatea și durata examinării, consumând în mod excesiv resursele statului pentru înfăptuirea justiției. Chiar dacă sunt de natură diferită, cauzele civile impun respectarea aceluiași norme de procedură care deseori se dovedesc a fi formale, dar costisitoare și aici ne referim la citarea părților, audierea acestora, numeroase amânări de proces etc. În funcție de materialul probant, care în procesul civil este preponderent format din înscrisuri, audierea părților în cazul cererilor de valoare redusă ar trebui dispusă doar în cazurile în care instanța apreciază necesar. Din care cauză se justifică posibilitatea examinării și soluționării unor categorii de cauze civile în procedură scrisă în două niveluri de jurisdicție dacă valoarea acestora este redusă, astfel în scopul clarificării rapide și eficiente a unor tipuri de situații litigioase, Codul de procedură civilă al R.M vine cu o reglementare distinctă a procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă.

Într-un final, putem să distingem cele mai importante *trăsături* al acestui tip de procedură:

- este, de regulă o procedură scrisă, care numai în mod excepțional implică înfățișarea părților;
- este o procedură contencioasă cu aplicare și respectarea principiului contradictorialității;

-este axată pe asigurarea principiului celerității procesului;
-este obligatorie și nu facultativă;
-este o procedură tipică care se aplică doar pentru anumite categorii de litigii și;
-este o procedură transformativă, putând fi schimbată în procedură generală dacă cererea nu poate fi examinată în ordinea cererii cu valoare redusă [4].

În final, aș dori să vin cu câteva recomandări în privința noului tip de procedură care a fost introdusă recent în Codul de procedură civilă. Astfel, în vederea simplificării procedurii și a comunicărilor dintre părți și instanță, propun completarea articolului 276³ cu aliniatul (1¹)care va avea următorul conținut:

(1¹) Reclamantul declanșează procedura cu privire la cererea cu valoare redusă prin completarea unei cererii standard prestabilită de către autoritățile competente, după care cererea completată se transmite instanței judecătorești competente.

Deasemenea, propun completarea articolului menționat supra cu aliniatul (3¹) cu următorul conținut:

(3¹) Probele se vor indica în secțiunea rezervată în cererea standard aprobată autoritățile competente.

- a) Instanța stabilește întinderea probelor necesare pentru pronunțarea hotărârii și mijloacele de obținere a probelor, folosind cea mai simplă și mai puțin oneroasă metodă. [1]
- b) Nu vor fi acceptate probele a căror administrare necesită cheltuieli de judecată disproporționale față de valoarea cererii de chemare în judecată sau a cererii reconvenționale. [3]

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Acte normative:

1. Regulamentul (CE) Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă NR. 861/2007, din 11 iulie 2007 [1]
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225 din 30.05.2003, M.O Nr.285-294 din 03. 08.2019 [2];
3. Codul de procedură civilă a României, republicat în temeiul art. XIV din Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă. Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 247 din 10 aprilie 2015, [3];

Monografii, manuale, articole în reviste de specialitate:

1. Băcu Adelina, Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă-o posibilă soluție în vederea decongestionării instanțelor judecătorești supraaglomerate, În: Revista Legea și Viața, 2017 [4];
2. Tabacu Andreea, Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă și mijloacele procedurale de asigurare a celerității în procesul civil, potrivit proiectului noului cod de procedură civilă, În: Revista Romană de Drept Privat, nr.4/2009, [5];
3. Les Ioan, Reglementări naționale și comunitare privitoare la soluționarea cererilor de valoare redusă, În: Revista Romană de Drept Privat, nr.1/2009, [6];
4. Dinu Claudiu Constantin, Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă în contextul noului cod de procedură civilă, În: Revista Romană de Drept Privat, nr.3/2011, [7].

Sito-grafia:

1. Ghid practic privind aplicarea procedurii europene cu privire la cererea cu valoare redusă [8] file:///C:/Users/User/Downloads/small_claims_practice_guide_EU_ro.pdf, (vizat 05.04.2020)
2. Notă informativă la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative [9] http://justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/octombrie/Nota_informativa_simplificarea_CPC.pdf, (vizat 05.04.2020);
3. Monitorul Fiscal [10] <https://monitorul.fisc.md/editorial/in-anul-2020-salariul-mediu-lunar-pe-economie-se-va-majora-cu-978-lei.html>, (vizat 05.04.2020).

Coordonator științific: BĂCU ADELINA, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavril Bănulescu-Bodoni 61,
e-mail: adelabacu@mail.ru